

Asia

EU/OSA; Komission tiedonanto EU:n turvallisuusunionistrategiasta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

E/2020/1208

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi tiedonannon EU:n turvallisuusunionistrategiasta 24.7.2020 (COM (2020) 605 final). Komissio esittelee tiedonantoa eri neuvoston työryhmissä ja 25.9.2020 sisäisen turvallisuuden komiteassa (COSI). E-kirjeellä annetaan strategiasta tieto eduskunnalle.

Suomen kanta

Suomen hallitusohjelman mukaisesti kansalaisten turvallisuus ja myös turvallisuuden kokemus ovat suomalaisen demokratian ja hyvinvointiyhteiskunnan ydintä. Yhteiset arvot, hyvinvointi, tasa-arvo, demokratia, luotettava hallinto, oikeusvaltio ja toimivat instituutiot luovat pohjan yhteiskunnan vakaudelle ja sisäiselle turvallisuudelle.

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudellaan johtama keskustelu EU:n sisäisen turvallisuuden tulevaisuuden suunnan määrittämiseksi ja erityisesti Suomen puheenjohtajana edistämä laaja turvallisuuskäsitys näkyvät kiitettävästi komission turvallisuusunionistrategiassa ja siinä viitataan konkreettisesti oikeus- ja sisäministeriöiden joulukuun 2019 oikeus- ja sisäasiat neuvoston keskustelun yhteenvetoon.

Suomi pitää hyvänä strategian lähtökohtaa, jonka mukaan EU:n turvallisuuspolitiikan tulee perustua yhteisiin eurooppalaisiin arvoihin, ja että oikeusvaltioperiaatteen, tasa-arvon ja perusoikeuksien kunnioittaminen sekä avoimuuden, vastuuvollisuuden ja demokraattisen valvonnan takaaminen luovat oikeanlaisen luottamusperustan, jolle EU voi rakentaa toimivan ja aidon turvallisuusunionin, jossa yksilöiden oikeudet ja vapaudet on turvattu.

On hyvä, että strategiassa on aiempaa vahvemmin huomioitu uhkien monimuotoisuus ja muuttuva luonne ja strategia sisältää horisontaalisia painotuksia, kuten sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden synergia, whole-of-society - lähestymistapa sekä julkisen ja yksityisen sektorin välinen yhteistyö. Suomi on tyytyväinen, että strategiassa nostetaan esiin tutkimuksen ja innovoinnin vahvistamisen merkitys sekä teknologian kehityksen huomioon ottaminen uhkien torjunnassa ja lainsäädännön ja osaamisen kehittämisessä. Myös kansalaisten taitojen ja tietoisuuden lisääminen turvallisuuteen vaikuttavista asioista on merkittävä tekijä osana whole-of-society lähestymistapaa.

Sisäisen turvallisuuden alalla on jatkuvasti ennakoitava ja kehitettävä viranomaisten toimintaedellytyksiä vastata muuttuviin turvallisuusuhkiin ja suojata kansalaisten turvallisuutta perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen. Suomi pitää tärkeänä, että turvallisuusunionia kehitetään koordinoitusti EU:n vahvistuvan turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kanssa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden välisiä raja-aitoja edelleen kaataen.

Suomi pitää hyvänä, että strategian läpileikkaavaksi elementiksi on nostettu yhteistyö ja tiedonvaihto. Suomi korostaa olemassa olevan EU-lainsäädännön tehokasta täytäntöönpanoa ja erityisesti EU-tietojärjestelmien yhteentoimivuutta koskevien lainsäädäntöinstrumenttien täytäntöönpano on nyt olennaista. Nämä ovat tärkeitä osatekijöitä myös muuttoliikkeen hyvässä hallinnassa.

Suomi tukee Europol-asetuksen uudelleenarviointia ja katsoo, että asetusta on kehitettävä, jotta Europolin mahdollisuuksia tukea jäsenmaiden toimivaltaisia viranomaisia voidaan tehostaa. On myös kannatettavaa, että poliisiyhteistyön instrumentteja, kuten Prüm-päätöstä ja Schengenin säännöstöä uudistettaisiin vastaamaan nykyajan tarpeita. Työssä tulee huomioida eri maantieteellisten alueiden tarpeet, uudistusten resurssivaikutukset jäsenvaltioille sekä vaikutukset jäsenvaltioiden mahdollisuuksiin tehdä täydentäviä kahdenvälisiä sopimuksia.

Suomi pitää Eurojustin kehittämistä ja yleisesti oikeusviranomaisten välisen yhteistyön tehostamista erittäin tärkeänä. Lisäksi Suomi pitää positiivisena sitä, että strategiassa on korostettu oikeudellisen yhteistyön tärkeyttä rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi. Tärkeätä on myös kiinnittää huomiota rikosten ennaltaehkäisyyn.

Suomi pitää keskustelua Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimivallan laajentamisesta ennenaikaisena. Tässä vaiheessa olennaista on varmistaa, että EPPO:n toiminta lähtee tehokkaasti liikkeelle nykyisillä toimivaltuuksilla.

Suomi pitää kriittistä infrastruktuuria ja kyberturvallisuutta tarpeellisina painotuksina tulevaisuuden kestävä turvallisyyden ympäristön turvaamiseksi. Suomi yhtyy komission näkemykseen siitä, ettei jatkossa tulisi tehdä eroa digitaalisen ja fyysisen maailman välillä, kun kyse on kansalaisten turvallisuudesta tai yhteiskuntien toimivuuden kannalta kriittisistä palveluista

On hyvä, että kriittisen fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin¹ (esim. sairaalat, pankit, lentoasemat tai sähkö- tai rahoitusverkko) suojelu nähdään kokonaisuutena ja että jatkuvuudenhallinta, häiriönsietokyvyn kehittäminen ja lainsäädäntömuutosten selvittämistarve nostetaan uudeksi komission lähestymistavaksi kriittisen infrastruktuurin suojaamistoimissa.

Suomi pitää myös kannatettavana Euroopan omien kyvykkyyksien ja riippumattomuuden kehittämistyötä internetin kriisinkestävyuden parantamiseksi tavalla, joka turvaa sisämarkkinoiden tehokkaan ja tasapuolisen toiminnan sekä ottaa riittävällä tavalla huomioon globaalisti toimivien yritysten toimintaedellytykset. Eurooppalaisia ratkaisuja kehitettäessä on tärkeä samalla varmistaa jäsenvaltioiden kansallisen varautumisen erityispiirteet.

Komission kaavaileman uuden kyberturvallisuusyksikön suunnittelutyössä komission tulee kiinnittää huomiota siihen, että se ei rakenna päällekkäistä, vaan aidosti lisäarvoa tuottavan, yksikön. Lisäksi huomiota tulee kiinnittää turvallisten tiedonvaihtokanavien kehittämiseen.

¹ EU:n nykyinen kriittisen infrastruktuurin suojaamista ja häiriönsietokykyä koskeva kehys on määritelty direktiivi (EU) 2016/1148 toimenpiteistä yhteisen korkeatasoisen verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden parantamiseksi koko unionissa ja neuvoston direktiivi 2008/114/EY Euroopan elintärkeän infrastruktuurin määrittämisestä ja nimeämisestä sekä arvioinnista, joka koskee tarvetta parantaa sen suojaamista.

Suomi pitää kannatettavana EU:n kyberturvallisuusstrategia päivittämistä. Suomi katsoo, että tulevan EU:n kyberturvallisuusstrategian tulisi kuvata EU:n kyberturvallisuuteen liittyvien toimenpiteiden seuraavat askeleet ja toimintamallit, joilla nykyiset kyberturvallisuusvalmiudet pystytään ylläpitämään ja tarvittaessa laajentamaan eri toimialoille EU:n kyberpolitiikan sisäiset ja ulkoiset ulottuvuudet huomioiden. Kyberturvallisuuden moniulotteinen ja läpileikkaava luonne ja merkityksen kasvu yhteiskunnan eri sektoreilla tulee myös huomioida laadittavassa kyberturvallisuusstrategiassa. Tässä strategiassa ja alan lainsäädännön kehittämisessä Suomi korostaa muun muassa, että kokonaiskyberturvallisuuden kannalta on tärkeää, että asianomaisilla viranomaisilla olisi tieto seikoista, jotka ovat tarpeellisia ko. viranomaisen toimialan ja tehtävien kannalta.

Suomi kannattaa komission ilmaisemaa pyrkimystä nostaa kyberrikoksista viestintä strategiseksi prioriteetiksi koko EU:n alueella, jotta kyberrikosten uhista voidaan varoittaa, estää ennalta rikoksia ja vähentää rikosvahinkoja.

Lainvalvontaviranomaisten tehokkaiden toimintaedellytysten kannalta on kannatettavaa, että komissio aikoo selvittää, miten lainvalvontaviranomaisten digitaalista aineistoa hyödyntävää rikostutkintaa voidaan tehostaa. Alati muuttuva turvallisuusympäristö ja siihen kohdistuvat nykyiset, uudet ja tulevaisuudessa muotoutuvat uhat vaativat ajantasaista ja ennakoivaa reagoimista lainvalvojien osaamisen varmistamiseksi.

Digitaalisten todistusaineistojen saatavuus, pääsy internetin verkkotunnusten rekisteritietoihin, lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten keinot tietojen ja todisteiden hankkimiseksi sekä salattuun tietoon liittyvät haasteet lainvalvontaviranomaisten tehokkaan ja nopean toiminnan näkökulmasta ovat asiakokonaisuuksia, joiden osalta EU-tason ratkaisulla voidaan tuottaa selkeää lisäarvoa jäsenvaltioiden operatiiviselle toiminnalle. Suomi korostaa tarvetta löytää tasapainoisia perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavia lähestymistapa, joilla voidaan torjua tehokkaasti rikollisuutta.

Strategiassa on huomioitu kattavasti terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden muodostamat välittömät uhat eurooppalaiseen elämäntapaan. Suomi pitää tärkeänä toimenpiteitä järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Suomi korostaa EU:n voivan tuoda lisäarvoa jäsenvaltioiden toimivallassa olevaan väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisyyn toimenpiteillä, jotka liittyvät tämän ilmiön rajatylittäviin vaikutuksiin kuten verkossa tapahtuvaan rekrytointiin väkivaltaisiin ääriilikkeisiin ja laittoman verkkosisällön levittämiseen. Lisäksi parhaiden käytänteiden kerääminen ja jakaminen jäsenvaltioiden kansallisten toimenpiteiden tueksi on kannatettavaa. Kokemuksia tulisi jakaa myös käytänteistä, joista kokemukset eivät ole osoittaneet toimiviksi.

Suomi toivottaa tervetulleeksi komission strategiassa esiin nostaman tarpeen tehostaa ihmiskaupan vastaisia toimia EU:ssa uudella lähestymistavalla.

Suomi pitää myös tärkeänä uhrien oikeuksien ja suojelemisen turvaamista. On tärkeää, että uhrin tiedot oikeuksistaan ja voivat tosiasiansa käyttää niitä ja saavat tilanteensa edellyttämää apua ja tukea. Erityistä huomiota on kiinnitettävä vähemmistöihin ja haavoittuvassa asemassa oleviin uhreihin.

Suomi pyrkii pitkäjänteisesti vahvistamaan sekä EU:n että jäsenvaltioiden valmiuksia hybridiuhkien torjumiseksi ja on korostanut komission tapaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Suomi kannattaa komission esiin nostamaa tarvetta huomioida hybridiuhat laajemman poliittisen kokonaisuuden osana ja pitää tärkeänä tiiviin yhteistyön jatkamista kumppanien kuten Naton kanssa.

Suomi pitää tärkeänä, että pelastuspalvelumekanismi pidetään tiiviisti mukana turvallisuusunionistrategian toimeenpanossa ja korostaa erityisesti CBRN-kapasiteettien kehittämistä.

Suomi tukee komission näkemystä vahvojen ulkorajojen merkityksestä. Euroopan yhdenmukaisen rajaturvallisuuden mukainen toimiva ja tehokas ulkorajavalvonta, joka perustuu neliportaiseen

maahanpääsyn valvontamalliin, mahdollistaa tehokkaan rajat ylittävän rikollisuuden ja terrorismin torjunnan.

Monenvälisen yhteistyön edistäminen, EU:n yhteistyö eri globaalien toimijoiden kanssa sekä EU:n ja kolmansien maiden välisten turvallisuusalan kumppanuuksien tehostaminen on kannatettavaa ja yhteistyötä kumppaneiden kanssa tulee tehdä eri toimialoilla. Suomelle tärkeä eri lainvalvontaviranomaisten välinen yhteistyö olisi voinut korostua strategiassa enemmän ja esimerkiksi Maailman Tullijärjestö olisi voitu mainita strategiassa yhtenä tärkeänä kumppanina. Turvallisuuskumppanuuksien hyödyntämistä myös suhteessa muihin politiikan aloihin tulisi edistää ja hyödyntää niitä kestävästi esimerkiksi rikoksiin syyllistyneiden maasta poistamisessa sekä laajemminkin takaisinottoyhteistyössä.

Suomi pitää tärkeänä EU:n ulkosuhdetoimintaa terrorismin torjumiseksi. Suomelle on tärkeää, että EU on sitoutunut tukemaan terrorismintorjuntayhteistyössä YK:ta ja yleensä sääntöpohjaista monenvälistä järjestelmää. Suomi korostaa terrorismin torjunnassa oikeusvaltioperiaatetta sekä perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamista ja että toimien on oltava kansainvälisen oikeuden mukaisia.

EU:n tuki Euroopan neuvoston kyberrikollisuuden torjuntaa koskevalle Budapestin sopimukselle (SopS 60/2007) vahvistaa EU:n yhteistä linjaa ja sääntöpohjaista kansainvälistä toimintaa ja Budapestin sopimuksen esisijaisuutta tietoverkkorikosten torjumisessa. Suomi edistää myös naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Istanbulin sopimuksen (SopS 52 ja 53/2015) mahdollisimman laajaa hyväksyntää. Suomi kannattaa ja tukee EU:n liittymistä Istanbulin sopimukseen.

Tiedusteluyhteistyön osalta Suomi korostaa olemassa olevaa toimivallanjakoa ja jäsenvaltioiden vastuuta kansallisesta turvallisuudesta. Suomi korostaa turvallisuus- ja tiedustelupalvelujen ja kansallisten muiden toimivaltaisen viranomaisten tehokkaan tiedonvaihdon merkitystä. Suomi on pitänyt pitkään esillä usean muun jäsenmaan tavoin EU:n tiedusteluanalyysikeskus INTCEN:in parempaa hyödyntämistä. Samoin on keskeistä ylläpitää ja edelleen vahvistaa EUMS:n sotilastiedustelun ja INTCEN:in välistä kiinteää yhteistoimintaa.

Tulevaisuuden kestävä turvallisyyssympäristön luomisessa Suomi korostaa eteenpäin katsovan eurooppalaisen tutkimustoiminnan merkitystä.

Suomi peräänkuuluttaa turvallisuusunionistrategiaa koskevassa jatkotyössä komissiolta selkeää työn priorisointia ja tulevaisuuteen katsovaa otetta. Samaan aikaan tämän strategian kanssa komissio antoi temaattisia toimintasuunnitelmia sekä listaa strategiassa uusia temaattisia toimintasuunnitelmia ja lainsäädäntöaloitteita. Suomi tukee mahdollisimman kokonaisvaltaista ja monimuotoista käsittelyä ja näkökulmaa turvallisuuteen. Sektorikohtaisessa työssä on varmistettava horisontaalisuus ja laaja-alainen lähestymistapa.

Suomi pitää komission turvallisuusunionistrategiassa esittämiä neljää strategista painopistettä hyvinä. Suomi korostaa strategian, sen yhteydessä annettujen toimintasuunnitelmien ja tulevien lainsäädäntöaloitteiden valmistelussa ja täytäntöönpanossa yhteensovittamista ja koordinoitua eri toimijoiden kesken niin kansallisesti kuin EU-tasolla.

Pääasiallinen sisältö

Euroopan komission laatimassa EU:n turvallisuusunionistrategiassa vuosiksi 2020-2025 esitetään seuraavan viiden vuoden aikana kehitettävät välineet ja toimenpiteet, joilla varmistetaan fyysisen ja digitaalisen ympäristömme turvallisuus koskien terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa, hybridiuhkien ehkäisemistä ja havaitsemista,

kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokyvyn parantamista ja kyberturvallisuuden, tutkimuksen ja innovoinnin edistämistä.

Komission mukaan strategiassa otetaan huomioon, että turvallisuusuhat eivät noudata maantieteellisiä rajoja ja komissio tuo esiin sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden yhä kiinteämpää yhteyttä.

Komission mukaan strategiassa esitetyt toimet ja aloitteet ovat täysin perusoikeuksien ja eurooppalaisten arvojen mukaisia.

Komissio korostaa täytäntöönpanon merkitystä ja toteaa, että nykyisen ja tulevan lainsäädännön täytäntöönpanoa ja sen valvontaa on painotettava tinkimättä. Työkaluna komissio aikoo käyttää tätä strategiaa koskevia säännöllisiä kertomuksia.

Strategia rakentuu seuraavien yhteisten tavoitteiden ympärille:

1. Voimavarojen ja valmiuksien kehittäminen kriisien varhaista havaitsemista, ennalta ehkäisyä ja nopeaa reagoitua varten. Komissio esittää ehdotuksia laaja-alaisesta EU:n kriisinhallintajärjestelmästä.
2. Tuloksiin keskittyminen. Komissio katsoo, että tuloslähtöisen strategia on perustuttava huolelliseen uhkien ja riskien arviointiin, jotta toimet voidaan kohdentaa mahdollisimman tehokkaasti ja edellyttää luotettavaa strategista tiedustelutietoa EU:n turvallisuuspolitiikan perustaksi. Tältä osin komissio on tarvittaessa valmis esittämään muutoksia EU:n lainsäädäntöön. Lisäksi komissio edellyttää asianmukaista rahoitusta ohjelmakaudelle 2021-2027 strategian tehokkaaksi täytäntöön panemiseksi.
3. Kaikkien julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden osallistuminen yhteisiin toimiin. Komissio tuo esiin, että sekä julkisen että yksityisen sektorin toimijat ovat olleet haluttomia jakamaan turvallisuuden kannalta keskeisiä tietoa, sillä ne pelkäävät kansallisen turvallisuuden tai kilpailukykyä vaarantuvan. Komissio edellyttää tiiviimpää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä jäsenvaltioiden viranomaisten kesken ja yhdessä EU:n toimielinten ja virastojen kesken. Yhteistyö yksityisen sektorin kanssa on avainasemassa erityisesti, kun on kyse digitaalisesta ja muusta infrastruktuurista. Yhteistyötä on tiivistettävä myös saman mielisten kumppaneiden kanssa.

Strategiassa määritellään neljä strategista painopistettä EU-tason toimille keskittyen niihin toimiin, joilla EU voi tuoda lisäarvoa. Strategian tavoitteena on kaikkien ihmisten turvallisuuden takaaminen EU:ssa.

Komissio esittää neljä strategista painopistettä, joita on vietävä eteenpäin perusoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen.

1. Tulevaisuudenkestävä turvallisuusympäristö

Komission mukaan EU:n nykyinen kriittisen infrastruktuurin suojaamista ja häiriönsietokykyä koskeva lainsäädäntö ei ole pysynyt muuttuvien riskien tahdissa. Komission mukaan verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuuden yhtenäisen korkean tason varmistaminen EU:ssa edellyttää uutta lainsäädäntöä ja nykyisten sääntöjen tarkistamista, lisäinvestointeja tutkimukseen ja innovaatioon sekä keskeisten internet-infrastruktuurien ja -resurssien käyttöönottoa ja vahvistamista.

Kriittisen infrastruktuurin suojaaminen ja häiriönsietokyky

Komissio aikoo ehdottaa uutta kriittisen fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin suojaamista ja häiriönsietokykyä koskevaa lainsäädäntöä. Lainsäädäntöehdotukset sisältäisivät toimialakohtaisia aloitteita kuten verkko- ja tietoturvadirektiivin tarkistaminen, rahoitusalan digitaalista häiriönsietokykyä koskeva kehittämisaloite, aloite parantaa kriittisen energiainfrastruktuurin sietokykyä fyysisiä kyber- ja hybridiuhkia vastaan sekä säännöstö koskien kyberturvallisuutta raja ylittävissä sähköverroissa. Komissio harkitsee myös aloitteita, joilla vahvistetaan EU:n terveysturvallisuutta koskevaa kehystä ja asiasta vastaavia EU:n virastoja, jotta ne voivat reagoida vakaviin rajat ylittäviin terveysuhkiin. Lisäksi komissio pitää tärkeän tarjota elintärkeälle infrastruktuurille suojattu viestintäkanava ja komissio tekee työtä tällaisen kanavan luomiseksi.

Kyberturvallisuus

Komissio haluaa varmistaa, että EU:n kyberturvallisuusvalmiudet pysyvät ajan tasalla. Komissio aikoo esittää uuden Euroopan tarkistetun kyberturvallisuusstrategian, joka horisontaalisen lähestymistavan lisäksi toimialakohtaisia toimintamalleja esimerkiksi energian, rahoituspalvelujen, liikenteen ja terveydenhuollon aloilla. Komission mukaan myös tiedustelupalvelujen, EU:n tiedusteluanalyysikeskuksen ja muiden turvallisuusalan organisaatioiden välisten uusien ja tehostettujen yhteistyömuotojen selvittäminen olisi otettava osaksi pyrkimyksiä parantaa kyberturvallisuutta sekä torjua terrorismia, ääriliikkeitä, radikalismia ja hybridiuhkia.

Komissio kiinnittää huomiota myös kriittisten palvelujen riippuvuuteen 5G-verkoista ja nostaa esiin komission vuonna 2019 antaman suosituksen (COM(2019) 2335 final) 5G-verkkojen kyberturvallisuudesta ja jäsenvaltioiden sen myötä suorittamiin turvallisuustoimiin 5G-sääntelyssä teknisten ja valtiolähtöisten, strategisten turvallisuusriskien hallitsemiseksi.

Komissio toteaa, että jäseneltyä ja koordinoitua operatiivista yhteistyötä varten tarvitaan yhteinen kyberturvallisuusyksikkö. Komissio aikoo esittää etenemissuunnitelman, välitavoitteet ja aikataulun vuoden 2020 loppuun mennessä. Komissio aikoo myös laatia yhteiset tietoturvaluottuutta ja kyberturvallisuutta koskevat säännöt EU:n toimielimille ja virastoille. Komission mukaan EU:n olisi jatkettava vahvojen kansainvälisten kumppanuuksien kehittämistä ja ylläpitämistä, jotta kyberhyökkäyksien ehkäisemistä, torjumista ja niihin reagoimista pystytään vahvistamaan entisestään ja jotta EU:n normeilla voidaan parantaa myös kumppanimaiden kyberturvallisuutta.

2. Reagointi muuttuviin uhkiin

Kyberrikollisuus

Rikolliset hyödyntävät teknologian kehitystä enenevässä määrin omiin tarkoituksiinsa, ja haittaohjelmat ja tietovarkaudet lisääntyvät. Komission mukaan lainvalvontaviranomaiset tarvitsevat selkeät säännöt digitaalisen tutkinnan alalle rikostutkintaa ja syytteesenpanoa varten sekä riittävän suojelun tarjoamiseksi rikosten uhreille. Komission mukaan kyberrikollisuuden torjunnasta pitäisi tehdä strategisen viestinnän prioriteetti kaikkialla EU:ssa. Komissio korostaa olemassa oleva kyberrikollisuuden torjuntaa koskeva lainsäädännön toimeenpanon tärkeyttä ja on valmis käyttämään rikkomusmenettelyä. Komissio on myös valmis tarkastamaan olemassa olevan lainsäädäntökehyksen varmistaakseen, että se pysyy tarkoituksenmukaisena. Komissio aikoo myös selvittää Europolin ja EU:n kyberturvallisuusvirasto ENISAn kanssa mahdollisuutta toteuttaa

kyberrikollisuuteen liittyvä EU:n nopean tason hälytysjärjestelmä kyberrikosaaltojen aikana. Komissio aikoo myös kartoittaa toimenpiteitä identiteettivarkauksien torjumiseksi.

Moderni lainvalvonta

Komissio aikoo selvittää toimenpiteitä, joilla parannetaan lainvalvontavalmiuksia digitaalisissa tutkintatoimissa. Komission tarkoituksena on varmistaa, että lainvalvontaviranomaisilla on käytössään asianmukainen välineistö, tekniikka ja osaaminen. Näillä toimenpiteillä komissio katsoo, että tekoäly, avaruusvoimavarat, massadata ja suurteholaskenta voidaan sisällyttää turvallisuuspolitiikkaan tavalla, joka on tehokas sekä rikosten torjunnassa, että perusoikeuksien kunnioittamisen varmistamisessa.

Komissio pitää olennaisen tärkeänä, että voidaan ottaa käyttöön selkeät säännöt sähköisen todistusaineiston saatavuudesta rajatylittävässä rikostutkinnassa ja edellyttää että Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyvät nopeasti asiaa koskevat lainsäädäntöehdotukset. Lisäksi komissio haluaa edistää kansainvälisesti yhteensopivaa säännöstöä tällä sektorilla. Komissio nostaa esiin, että digitaalista todistusaineistoa tulee olla myös saatavilla ja riippuen unionin tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden lopputuloksesta, komissio arvioi, miten tietojen säilyttämisen suhteen on edettävä. Komissio jatkaa yhteistyötä myös sen varmistamiseksi, että esimerkiksi lainvalvontaviranomaiset voivat saada verkkotunnusten rekisteröintitiedot (ns. 'WHOIS'-tiedot) tehokkaasti käyttöönsä EU:n ja kansainvälisiä tietosuojasääntöksiä noudattaen. Komissio on myös valmis arvioimaan muun ohella sitä, edellyttääkö tietojen saantia koskevien sääntöjen selkeyttäminen lainsäädäntöä. Strategiassa todetaan, että salaus on olennaisen tärkeää digimaailmassa muun muassa turvaten sähköisiä maksutapahtumia sekä suojaten useita perusoikeuksia, kuten sananvapautta, yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa. Komissio aikoo kartoittaa lähestymistapaa digitaalimaailman salattuun tietoon liittyen. Komissio kannattaa lähestymistapaa, jossa tehokas salaus säilytetään viestinnän yksityisyyden ja turvallisuuden suojaamiseksi, mutta joka kuitenkin torjuu tehokkaasti rikollisuutta ja terrorismia.

Laittoman verkkosisällön torjunta

Komissio haluaa saattaa nopeasti päätökseen neuvottelut terroristista verkkosisältöä koskevasta lainsäädäntöehdotuksesta ja varmistaa sen täytäntöönpano. Lisäksi komissio jatkaa työtä lainvalvontaviranomaisten ja yksityisen sektorin välisen vapaaehtoisen yhteistyön vahvistamiseksi EU:n Internet Forumissa ja yhteistyötä kansainvälisten kumppaneiden kanssa terrorismin torjunnan globaalissa internetfoorumissa.

Samaan aikaan tämän tiedonannon kanssa komissio antoi erillisen strategian verkossa tapahtuvan lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi. Strategiassa ilmoitetaan, että komissio alkaa valmistella lainsäädäntöä verkossa tapahtuvan lasten seksuaalisen hyväksikäytön tehokkaammaksi torjumiseksi perusoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen. Tästä strategiasta tiedotetaan eduskuntaa erikseen.

Hybridiuhat

Yhdessä tämän strategian kanssa julkaistiin kertomus hybridiuhkien torjumista koskevan vuosina 2016 ja 2018 annettuihin tiedonantoihin (JOIN (2016) 18 ja JOIN(2018) 16) perustuvan lähestymistavan täytäntöönpanosta (SWD(2020) 153). Komissio ja Euroopan ulkosuhdehallinto aikovat luoda rajoitetun verkkoalustan, jolta jäsenvaltiot saavat tietoa hybridiuhkien torjuntaa liittyvistä EU:n tason välineistä ja toimenpiteistä. Komissio ja

korkea edustaja aikovat laatia uuden hybridiuhkia koskevan EU:n lähestymistavan, jossa ulkoinen ja sisäinen ulottuvuus integroidaan ja kansalliset ja EU:n laajuiset näkökohdat tuodaan yhteen. Siihen sisältyy varhainen havaitseminen, analysointi, tietoisuus, selviytymiskyvyn kehittäminen, kriisitoiminta ja seurausten hallinta sekä hybridinäkökohtien sisällyttäminen poliittiseen päätöksentekoon. Komissio katsoo, että EU:n päätöksentekoprosessia tulee tukea säännöllisellä ja kattavalla tiedustelutietoon perustuvalla raportoinnilla hybridiuhkien kehityksestä. Komissio katsoo, että tämä edellyttää jäsenvaltioilta saatavia tiedustelutietoja ja jäsenvaltioiden toimivaltaisten yksiköiden kanssa tehtävän tiedusteluyhteistyön tehostamista EU:n tiedusteluanalyysikeskuksen avulla. Komission mukaan EU:n hybridianalyysikeskus pysyy EU:n hybridiuhkien arvioinnin keskipisteenä. Hybridikriiseihin varautumiseksi komissio haluaa tarkistaa EU:n operatiivista protokollaa hybridiuhkien torjumiseksi. Komissio ja korkea edustaja aikovat jatkaa hybridiuhkien torjumiseksi tiivistä yhteistyötä kumppaneiden, ensisijaisesti Naton, kanssa. Tätä yhteistyötä edesauttaa Helsingissä toimiva EU:n ja Naton yhteinen hybridiuhkien osaamiskeskus.

3. Eurooppalaisten suojeleminen terrorismilta ja järjestäytyneeltä rikollisuudelta

Terrorismi ja radikalisoituminen

Komissio korostaa terrorismin torjunnassa yhteistyötä ja koordinoitua EU-tasolla sekä EU:n terrorismin vastaisen lainsäädännön tehokasta täytäntöönpanoa. Komission tavoitteena on laajentaa Euroopan syyttäjävirston toimivaltuuksia rajatylittäviin terrorismirikoksiin.

Komissio katsoo, että radikalisoitumisen torjunnassa on aika harkita toimia, joilla voidaan yhdenmukaistaa EU:n politiikkoja, aloitteita ja varoja radikalisoitumisen torjumiseksi.

Terroristit ovat pyrkineet hankkimaan kemiallisia, biologisia, säteily- ja ydinmateriaaleja (CBRN) käyttääkseen niitä aseina. Komissio aikoo tarkastella räjähteiden lähtöaineiden saatavuuden sääntelyyn liittyen sellaisten vaarallisten kemikaalien saatavuuden rajoittamista, joita voitaisiin käyttää terrori-iskujen tekemiseen. Komissio pitää myös keskeisenä CBRN-alaan liittyvien EU:n pelastuspalvelutoimien (rescEU) kehittämistä sekä yhteistyötä kolmansien maiden kanssa yhteisen turvallisuuskulttuurin edistämiseksi.

Terroristeihin ja erityisesti terroristisiin vierastaistelijoihin liittyen komissio pitää tärkeänä rajaturvallisuutta koskevan lainsäädännön täysimääräistä täytäntöönpanoa ja asiaankuuluvien EU-tietokantojen täysimääräistä hyödyntämistä. Komissio korostaa myös unionin ulkopoliittikan välineiden tärkeää merkitystä kolmansien maiden kanssa. Yhteistyö kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa on myös keskeistä terrorismin torjunnassa, esimerkiksi terrorismin rahoituslähteiden tukkimisessa.

Järjestäytynyt rikollisuus

Komissio aikoo koota yhteen toimenpiteet järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi erilliseksi toimintasuunnitelmaksi. Lisäksi komissio aikoo antaa uuden ihmiskaupan torjuntaa koskevan kokonaisvaltaisen lähestymistavan sekä uuden siirtolaisten salakuljetuksen vastaisen EU:n toimintasuunnitelman. Näissä kummassakin keskitytään rikollisverkostojen torjuntaan, yhteistyön parantamiseen ja lainvalvontatyön tukemiseen.

Kesällä 2020 komissio on jo antanut kaksi temaattista toimintaohjelmaa: EU:n huumeiden vastainen ohjelma ja toimintasuunnitelma 2021-2025 (COM(2020) 606) ja

EU:n toimintasuunnitelma ampuma-aseiden laittoman kaupan torjumiseksi (COM(2020) 608). Eduskuntaa tiedotetaan näistä toimintasuunnitelmista erikseen.

Järjestäytyneet rikollisryhmät ja terroristit etsivät toimintamahdollisuuksia myös muilta aloilta, joilla tuotot ovat suuria ja kiinnijäämisriski pieni. Komissio aikoo arvioida ympäristörikosdirektiivin ajantasaisuutta ja tutkia toimia puuttua kulttuuriesineiden laittomaan kauppaan.

Komissio toteaa Euroopan syyttäjävirston olevan täysin toimintavalmis vuoden 2020 lopulla.

Komissio tukee kehittyviin riskeihin, kuten kryptovaroihin ja uusiin maksujärjestelmiin, liittyvä asiantuntemuksen kehittämistä ja lainsäädäntökehyksen laatimista.

Komissio korostaa rahanpesua ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpanoa. Toukokuussa 2020 annetun rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan toimintasuunnitelman (COM (2020) 2800) mukaisesti parhaillaan arvioidaan vaihtoehtoja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan EU:n kehyksen parantamiseksi. Komissio aikoo myös tarkastella kansallisten keskitettyjen pankkitilirekisterien yhteenliittämistä, jotta voitaisiin nopeuttaa rahanpesun selvittelykeskusten ja lainvalvontaviranomaisten pääsyä rahoitustietoihin. Komissio aikoo tarkistaa varojen jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevaa lainsäädäntöä ja mahdollista tarvetta antaa uusia säännöksiä muun muassa tuomioon perustumattomasta menetetyksi tuomitsemisesta. Lisäksi komissio katsoo, että varallisuuden takaisin hankinnasta vastaaville toimistoille voitaisiin antaa paremmat välineet varojen tunnistamiseksi ja jäljittämiseksi nopeammin kaikkialla EU:ssa ja tarkastelee asiaa koskevaa lainsäädäntöä.

4. Vahva eurooppalainen turvallisuusekosysteemi

Komissio korostaa, että hallituksilla, yrityksillä, yhteiskunnallisilla organisaatioilla ja Euroopassa asuvilla on yhteinen vastuu turvallisuuden edistämisestä. Komission mukaan turvallisuuden on oltava osa kaikkia politiikkoja.

EU:n liittyminen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehtyyn Istanbulin yleissopimukseen on edelleen yksi komission ensisijaisista tavoitteista. Jos tämä ei etene, komissio aikoo ehdottaa, että naisiin kohdistuva väkivalta lisätään luetteloon EU:n perussopimuksissa määritellyistä rikoksista.

Yhteistyö ja tietojenvaihto

Komissio kiinnittää huomiota siihen, että operatiivisen lainvalvontaviranomaisten yhteistyön taustalla oleva EU:n oikeudellinen kehys on laadittu jo 30 vuotta sitten ja lisäksi jäsenvaltioiden viranomaiset voivat joutua soveltamaan myös vanhoja kahdenvälisiä sopimuksia yhteistyössään. Komission näkemyksen mukaan EU:n nykyinen kehys ei myöskään kata uusia teknologioita, kuten droneja.

Komission mukaan operatiivisella lainvalvontayhteistyöllä voidaan tukea myös muita poliittisia tavoitteita, kuten tuoda turvallisuusnäkökulma mukaan ulkomaisten suorien sijoitusten uuteen arviointiin. Komissio aikoo tarkastella miten tätä voitaisiin tukea poliisiyhteistyösäännöillä.

Europolin mandaattia arvioidaan parhaillaan tarkoituksena parantaa sitä ja varmistaa että virasto voi hoitaa tehtävänsä täysimääräisesti. Komissio nostaa puutteena esiin esimerkiksi sen, että Europolin toimintaa rajoittaa useat tekijät etenkin, kun on kyse henkilötietojen suorasta vaihdosta yksityisten osapuolten kanssa. Komission mukaan myös EU-virastojen (OLAF, Europol, Eurojust, Euroopan syyttäjävirsto) olisi tehtävä tiiviimpää yhteistyötä ja parannettava tietojenvaihtoa.

Komissio korostaa myös Eurojustin kehittämistä ja oikeudellisen yhteistyön tärkeyttä. Lisäksi komissio näkee joitakin kehittämisen kohteita EU:n järjestäytynyttä ja vakavaa kansainvälistä rikollisuutta koskevan EU:n toimintapoliittisen syklin (EMPACT) rikospainopisteiden torjunnan toteutuksessa ja hallinnoinnissa.

Komissio korostaa oikea-aikaisen ja merkityksellisen tiedon asemaa päivittäisessä rikostenselvitystyössä. EU voisi tarkastella tarvetta nykyaikaistaa olemassa olevia välineitä kuten vuoden 2008 Prüm-päätöksiä. Lisäksi komissio tarkastelee mahdollisuutta helpottaa rikosrekisteritietojen saatavuutta.

Komission mukaan matkustajia koskevat tiedot ovat auttaneet parantamaan rajatarkastuksia, vähentämään laitonta muuttoliikettä ja tunnistamaan turvallisuusriskin aiheuttavia henkilöitä. Komissio on valmis tarkastelemaan tätä oikeudellista kehystä (direktiivi liikenteenharjoittajien velvollisuudesta toimittaa tietoja matkustajista, 2004/82/EY) sekä valvoa PNR-direktivin täytäntöönpanoa ja aloittaa matkustajarekisteritietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevan nykyisen lähestymistavan väliarvioinnin. Komissio aikoo antaa tiedonannon matkustajarekisteritietojen ulkoisesta ulottuvuudesta.

Komissio nostaa esiin oikeudellisen yhteistyön merkityksen poliisin toimien täydentämisessä rajatylittävän rikollisuuden torjunnassa. Komission mukaan Euroopan syyttäjävirstolla ja Eurojustilla on oltava täydet toimintamahdollisuudet tai niitä on vahvistettava. Oikeusalan toimijoiden välistä yhteistyötä voitaisiin komission mukaan tehostaa oikeudellisten päätösten vastavuoroiseen tunnustamiseen, oikeusalan koulutukseen ja tietojenvaihtoon liittyvillä lisätoimilla. Parhaillaan ollaan perustamassa uutta digitaalista tietojenvaihtojärjestelmää oikeudellisen yhteistyön alalla, ja komissio tukee jäsenvaltiota sen käyttöönotossa.

Tehokkaan kansainvälisen lainvalvontayhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön vahvistamiseksi komissio tarkastelee mahdollisia tapoja vahvistaa yhteistyötä Interpolin kanssa. Lisäksi komissio esittää EU:n ja kolmansien maiden välisen turvallisuusalan kumppanuuksien tehostamista vakiintuneella yhteistyöllä ja turvallisuusalan vuoropuheluilla. Komissio ehdottaa, että luotaisiin kehys keskeisten kolmansien maiden kanssa käytäville neuvotteluille tietojen jakamisesta.

Komissio pitää myös asiantuntemuksen vaihtoa hyödyllisenä lainvalvontaviranomaisten valmiuden parantamiseksi ja erityisesti kun varaudutaan muita kuin perinteisiä uhkia vastaan. Komissio tarkastelee EU:n tason koordinaatiomekanismin perustamista poliisivoimille ylivoimaisten esteiden, kuten pandemian, varalle. Komissio katsoo, että yhteys paikallisten, alueellisten, kansallisten ja EU:n poliisitoimien välillä on keskeinen menestystekijä koko EU:n turvallisuusunionin kannalta.

Vahvojen ulkorajojen merkitys

Komissio korostaa ulkorajojen nykyaikaista ja tehokasta valvontaa sekä Schengenin yhtenäisyyden että kansalaisten turvallisuuden takaamisessa ja nostaa esiin vahvistetun eurooppalaisen raja- ja merivartioston yhteisten operatiivisten toimien merkityksen.

Komissio kertoo antavansa uuden tulliliittoa koskevan toimintasuunnitelman, jolla vahvistetaan riskinhallintaa ja sisäistä turvallisuutta.

Komissio katsoo, että EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuus tulisi olla kaikkien toimijoiden ensisijainen tavoite, jotta yhteentoimivuus saavutetaan vuoteen 2023 mennessä.

Komissio aikoo parantaa matkustusasiakirjojen turvavaatimuksia.

Turvallisuutta koskevan tutkimuksen ja innovoinnin vahvistaminen

Komissio korostaa, että työ kyberturvallisuuden varmistamiseksi ja järjestäytyneen rikollisuuden, kyberrikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi perustuu vahvasti välineiden kehittämiseen tulevaisuutta varten. EU:n tutkimus, innovointi ja teknologian kehittäminen mahdollistavat sen, että turvallisuusulottuvuus otetaan huomioon teknologioita ja niiden soveltamista kehitettäessä. Komissio tarkastelee osana Europolin mandaatin arviointia eurooppalaisen sisäisen turvallisuuden innovaatiokeskuksen perustamista.

Taitojen kehittäminen ja tietoisuuden lisääminen

Komissio tuo esiin turvallisuusuhkia ja niiden torjuntaa koskevan perustietämyksen merkityksen yhteiskunnan selviytymiskyvyn näkökulmasta. Komissio listaa jo olemassa olevia välineitä, joita tällä sektorilla voidaan hyödyntää: Safer Internet -keskusten verkosto, Euroopan osaamisohjelma kestävän kilpailukyvyn, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja mukautumisvalmiuksien edistämiseksi (COM (2020) 274 final) ja Digitaalinen Eurooppa -ohjelma. Lisäksi komissio ostaa esiin EU:n tulevan digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman.

Komissio korostaa myös sen tärkeyttä, että uhrin voivat käyttää oikeuksiaan ja saavat tilanteensa edellyttämään apua ja tukea.

Komissio pitää tärkeänä myös lainvalvontaviranomaisten taitojen parantamista ja jatkuvaa koulutusta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Oikeus- ja sisäasiat jaosto 7, kirjallinen menettely 16.9-22.9.2020
Viestintäjaosto kirjallinen menettely 17.9-22.9.2020

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

EU:n turvallisuusunionistrategia sinällään ei aiheuta suoria taloudellisia vaikutuksia, mutta siinä luetellaan joukko tulevia lainsäädäntöaloitteita, joilla tulee olemaan taloudellisia vaikutuksia. Taloudellisiin vaikutuksiin otetaan kantaa kunkin lainsäädäntöaloitteen käsittelyn yhteydessä.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio julkaisi toukokuussa 2020 rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan toimintasuunnitelman (COM (2020) 2800) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan EU:n kehyksen uudistamisesta. Komission odotetaan antamaan toimintasuunnitelman pohjalta laajan lainsäädäntöesityksen alkuvuodesta 2020. Suomen kanta näihin komission aloitteisiin on kuvattu valtioneuvoston selvityksessä E64/2020 vp.

Komissio myös julkaisi 5.3.2020 EU:n sukupuolten tasa-arvoa koskevan strategian vuosille 2020-2025 (E 25/2020 vp) ja 24.6.2020 EU:n uhrien oikeuksia koskevan strategian vuosille 2020-2025 (E 96/2020 vp).

Suomessa liikenne- ja viestintäministeriö on viime kuukausina valmistellut sähköisen viestinnän palveluista annetun lain päivittämistä Eurooppalaisesta sähköisen viestinnän säännöstöstä annetun direktiivi (2018/1972/EU) toimeenpanemiseksi. Samassa yhteydessä, 11.6.2020 eduskunnalle toimitetussa hallituksen esityksessä lakiin esitetään - ml. EU:n 5G-työkalupakin suosituksia seuraten - täydentäviä lakipykäläiä, jotka vahvistavat mahdollisuuksia kansalliseen turvallisuuteen mahdollisesti kohdistuvien uhkien arvioimiseksi erityisesti 5G-verkkojen osalta sekä viranomaisille mahdollisuutta puuttua epäkohtiin.

EU:ssa terrorismintorjuntaa käsitellään unionin sisäisen turvallisuuden lisäksi unionin ulkoisen turvallisuuden kysymyksenä osana yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Neuvoston päätelmät (16 kesäkuuta 2020) koskien EU:n ulkosuhdetoimintaa terrorismin ja väkivaltaisen ääriajattelun ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi ohjaavat neuvoston työtä terrorisminvastaisessa kansainvälisessä yhteistyössä ml. unionin turvallisuusunionistrategian tavoitteiden toteutumista tältä osin. Neuvoston päätelmien tavoitteet perustuvat arvioon unionin ulkopuolelta aiheutuvasta terrorismin uhkasta. Suomi on tyytyväinen päätelmien painotuksiin ja toimenpide-esityksiin, ja ottaa kantaa yksittäisiin toimintaehdotuksiin, kun ne tulevat käsiteltäväksi.

Asiakirjat

COM (2020) 605 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johanna Puro SM/PO 050 456 0056

Päivi Pietarinen VNK
Jaakko Weuro VM
Juha Martelius PLM
Katja Arenmaa OM
Katri Niskanen SM/MMO
Eero Kytömaa SM/KTY
Markku Ryymin Poha
Stefan Lee UM
Tomi Tirkkonen SM/RVLE
Anne Lamminmäki SM/PO
Hannele Taavila SM/PO
Olli Lehtilä LVM

EUTORI-tunnus

EU/2020/1208

Liitteet COM (2020) 605 final**Viite**

Asiasanat	Eurojust, Europol, jaosto oikeus- ja sisäasiat (EU 7), järjestäytynyt rikollisuus, kyber, oikeus- ja sisäasiat, tekoäly, terrorismi, tietojenvaihto oikeus- ja sisäasioissa
Hoitaa	LVM, OM, SM, TEM, UM, VNK
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, OKM, PE, PLM, STM, TULLI, VM, VTV
